

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพของพนักงานทั้งมิติทางกาย จิตใจ สังคมและสิ่งแวดล้อม และทางจิตวิญญาณ (ปัญญา) และเพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของพนักงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผา ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากรและสังคม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านบริการสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และด้านพฤติกรรมสุขภาพ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ตัวแทนกลุ่มพนักงาน ตัวแทนกลุ่มผู้นำชุมชน ตัวแทนประชาชน ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พระสงฆ์ และเจ้าของโรงงานเครื่องปั้นดินเผา ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณประชากรคือ พนักงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผา บ้านชมพู จำนวน 53 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ประเด็นภาวะสุขภาพมิติทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และทางจิตวิญญาณ (ปัญญา) เท่ากับ 0.81, 0.77, 0.70 และ 0.71 ตามลำดับ มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะสุขภาพด้วยสถิติ Mann-Whitney U Test, Kruskal-Wallis H, Fisher's exact Test และ Spearman correlation

5.1 สรุปผลการศึกษา

บ้านชมพูมีโครงสร้างการปกครองตามระบบการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งไม่แตกต่างจากหมู่บ้านทั่วไป มีองค์กรผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านทำหน้าที่ในด้านการปกครองดูแลรักษาความสงบของหมู่บ้าน ยึดถือนโยบายการบริหารชุมชนมาจากนายกเทศมนตรีตำบลชมพู ลักษณะของประชากรร้อยละ 90 เป็นคนพื้นเมืองท้องถิ่น และมีความเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติกัน ทางด้านระบบสาธารณสุขพบว่ามีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน และใช้น้ำประปาในการอุปโภคบริโภค การคมนาคมในหมู่บ้านสะดวกดี มีถนนคอนกรีตและถนนลาดยางเชื่อมโยงกับหมู่บ้านใกล้เคียง ด้านการรับข้อมูลข่าวสาร ส่วนใหญ่รับจากสื่อวิทยุและโทรทัศน์

ด้านระบบสุขภาพชุมชนพบว่า การจัดการกับความเจ็บป่วยของประชาชนมีการพึ่งพาระบบสุขภาพ ทั้ง 3 ด้านคือ ระบบการแพทย์ภาคประชาชน ระบบการแพทย์สมัยใหม่ และระบบการแพทย์พื้นบ้าน ทางด้านเศรษฐกิจประชาชน ส่วนใหญ่เปลี่ยนจากอาชีพเกษตรกรรมมาประกอบอาชีพรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาในจังหวัดลำปางมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีโรงงานเครื่องปั้นดินเผาตั้งอยู่ในหมู่บ้านชมพู 2 โรง และพบว่า พนักงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผานั้นมีภาวะสุขภาพ แยกตามประเด็นได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 ภาวะสุขภาพ

1) ภาวะสุขภาพมิติทางกาย

ในแง่ของภาวะสุขภาพมิติทางกายในเชิงลบพบว่า หลังจากที่ได้มาทำงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผา พนักงานส่วนใหญ่มีการเจ็บป่วยเพิ่มขึ้น และแสดงอาการได้หลายระบบ ดังนี้ ระบบทางเดินหายใจจะมีอาการจาม รู้สึกร้อนและคันข้างในจมูกเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเวลาที่ได้สัมผัสกับฝุ่นดินในโรงงาน จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณพบผลการศึกษาสอดคล้องกันว่า กลุ่มตัวอย่างนั้นมีสภาพอาการหรือมีการเจ็บป่วยทางด้านระบบทางเดินหายใจเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนมาทำงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผา เช่น จะมีอาการหวัดเรื้อรัง ภาวะภูมิแพ้ (ไซนัส) อาการไอเรื้อรัง และมีอาการปวดอักเสบเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.4, 7.5, 3.8, 5.7 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่า อาการดังกล่าวนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผาร้อยละ 26.4, 9.4, 7.5 และ 5.7 ตามลำดับ

ระบบผิวหนังพบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีอาการของผื่นทางผิวหนังร้อยละ 32.1 และร้อยละ 37.7 ที่เห็นด้วยว่า อาการดังกล่าวนี้มีความเกี่ยวข้องกับการทำงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผา แต่บางคนก็จะรู้สึกว่เล็บนั้นหดสั้นลง ระบบกล้ามเนื้อและกระดูกจะมีอาการปวดเมื่อยตามตัว ข้อเขามักมีอาการอักเสบและบวม ซึ่งส่วนมากมักจะเป็นข้างที่ใช้งานบ่อยที่สุดเช่นข้างขวา บางคนก็มีอาการอ่อนเพลียผิดปกติร้อยละ 84.9, 45.3 และ 64.2 ตามลำดับ การได้รับอุบัติเหตุหรือบาดเจ็บจากการทำงานพบร้อยละ 20.2 ทางด้านระบบประสาทจะพบว่า มีอาการปวดศีรษะเรื้อรัง ชาตามปลายมือปลายเท้าร้อยละ 15.1 และ 43.4 ตามลำดับ ระบบทางเดินปัสสาวะ ส่วนมากมักจะมีปัสสาวะผิดปกติร้อยละ 9.4 ระบบหัวใจและหลอดเลือดพบว่า มีปัญหาทั้งความดันโลหิตสูงและความดันโลหิตต่ำร้อยละ 5.7 และ 7.5 ตามลำดับ ภาวะสุขภาพทางกายเชิงบวก ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 43.4) คิดว่า การทำงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผา ทำให้การเคลื่อนไหวของร่างกายและข้อดีขึ้น

2) ภาวะสุขภาพมิติทางจิตใจ

ในแง่ของภาวะสุขภาพมิติทางจิตใจเชิงลบพบว่า พนักงานมีความเครียดเกี่ยวกับรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย และรู้สึกว่าค่าแรงที่ได้รับนั้นค่อนข้างน้อยกว่าลักษณะงานที่ทำ

ร้อยละ 62.3 และ 35.8 ตามลำดับ และน้อยกว่าพนักงานที่ทำงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผาขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ บางคนก็มีความวิตกกังวลกลัวแก่สระเบิด กลัวได้รับสารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพร้อยละ 73.6 และ 69.8 ตามลำดับ ร้อยละ 47.2 ที่รู้สึกว่าการมาทำงานในโรงงานนั้น ต้องมีการแข่งขันกันในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น สำหรับภาวะสุขภาพเชิงบวกพบว่า ร้อยละ 96.2 รู้สึกดีใจที่ได้มีงานทำใกล้บ้าน รู้สึกมีความสุขที่ได้มีงานทำ และมีรายได้สามารถแบ่งเบาภาระของครอบครัวได้ อีกทั้งรู้สึกมีความสุขกับชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวที่มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม มีความสุขที่ได้มีเพื่อนฝูงมากขึ้นร้อยละ 98.1 และ 96.2 ตามลำดับ นอกจากนี้ไม่รู้สึกเครียดขณะทำงานเนื่องจากมีเพื่อนคอยช่วยเหลือทำงาน

3) ภาวะสุขภาพจิตทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

ในแง่ภาวะสุขภาพจิตทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ประชาชนในชุมชนจะไปประกอบอาชีพรับจ้างมากขึ้น และในด้านสัมพันธภาพของพนักงานต่อชุมชนพบว่า ร้อยละ 96.2 และ 94.3 ตามลำดับ ได้มีการช่วยเหลือเพื่อนบ้านใกล้เคียงในงานต่างๆ และได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้น และร้อยละ 39.6 สามารถเข้าร่วมประชุมหรือกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชนได้แต่น้อยลงกว่าเดิมเมื่อเทียบกับก่อนมาทำงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผา โดยจะต้องมีการพิจารณาความสำคัญของเรื่องที่ประชุมหรือกิจกรรมนั้นก่อน ถ้าคิดว่าสำคัญก็จะไปร่วมประชุมแต่ถ้าพิจารณาแล้วว่าไม่สำคัญหรือไม่เกี่ยวข้องกับตนเองก็จะไม่ไปร่วมประชุมในครั้งนั้น

ด้านสัมพันธภาพระหว่างพนักงานที่ทำงานด้วยกันพบว่า ทุกคนมีสัมพันธภาพระหว่างกันดี ได้ช่วยเหลือกันทำงาน และร้อยละ 96.2 สามารถพูดคุยกับคนอื่นได้ขณะทำงาน กลุ่มพนักงานด้วยกันไม่เคยมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน ไม่มีการทะเลาะกัน มีเพียงร้อยละ 22.6 ที่มีความขัดแย้งกันบ้างเล็กน้อย

ด้านสัมพันธภาพระหว่างพนักงานกับเจ้าของโรงงานพบว่า นายจ้างใจดี เป็นกันเอง บางครั้งก็มาช่วยทำงานด้วยจึงทำให้ทำงานด้วยไม่รู้สึกเกรงหรือรู้สึกลำบากในการทำงาน ไม่เคยมีเรื่องทะเลาะกัน แต่ในบางครั้งก็พบว่า จะมีการมีปฏิสัมพันธ์กันค่อนข้างน้อยเนื่องจากว่านายจ้างมักจะไม่ค่อยอยู่บ้านจะต้องนำเครื่องปั้นดินเผาที่สำเร็จแล้วไปขายที่ต่างจังหวัด ซึ่งจะมีเวลาอยู่ที่บ้านหรือที่โรงงานน้อยมาก

ด้านความสัมพันธ์ของพนักงานกับครอบครัวพบว่า พนักงานส่วนใหญ่ร้อยละ 96.2 นั้นจะมีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดี ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม เมื่อเปรียบเทียบกับสภาพก่อนมาทำงานในโรงงาน ร้อยละ 86.8 ที่สามารถมีเวลารับประทานอาหารร่วมกับครอบครัวทุกวัน มีเพียงร้อยละ 41.5 พบว่า ครอบครัวมีความขัดแย้งกัน ไม่แตกต่างกับสภาพก่อนมาทำงานในโรงงาน บางคนก็สร้างปัญหาให้กับครอบครัวเพิ่มขึ้น เช่น นำเงินที่ได้ไปซื้อสุรามาคืมจนไม่มีเงินเหลือไป

ให้ครอบครัวหรือพ่อแม่ ด้านความรู้สึกต่อตนเองนั้นทุกคนจะได้หยุดงานทุกครั้งที่มีความจำเป็น ร้อยละ 45.3 ที่บอกว่าค่อนข้างน้อยลงกว่าเดิมเมื่อเทียบกับก่อนมาทำงานในโรงงาน

4) ภาวะสุขภาพจิตทางจิตวิญญาณ (ปัญญา)

ในด้านภาวะสุขภาพจิตทางจิตวิญญาณ (ปัญญา) ที่พบได้บ่อย ได้แก่ ร้อยละ 54.7 ที่ว่าการทำงานในโรงงานมีผลทำให้มีเวลาไปทำบุญที่วัดน้อยลง และบางครั้งก็มีผลทำให้มีจิตใจที่เสื่อมถอยลงคือ ตื่นสุรามาขึ้นจนไม่สามารถไปทำงานในวันต่อไปได้อีก ทำให้เกิดการขาดงาน และใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือยไม่เหลือเก็บไว้ใช้จ่ายในครอบครัว ส่วนในเรื่องค่าแรงที่ได้รับจากการทำงานพบว่า ค่าแรงที่ได้รับนั้นค่อนข้างต่ำ และพนักงานก็ขาดโอกาสที่จะได้หยุดหรือเสนอปัญหาจากการทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่พนักงานนั้นมีการเจ็บป่วยในเวลางาน เช่น ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อยจากการทำงาน หรือมีอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย ส่วนใหญ่พนักงานจะต้องดูแลตัวเอง หาซื้อยามารับประทานเอง นอกจากนั้นร้อยละ 54.7 ยังรู้สึกว่าบุคคลรอบข้างมีความเห็นแก่ตัว

ส่วนภาวะสุขภาพจิตทางจิตวิญญาณ (ปัญญา) ในเชิงบวกที่พบได้บ่อยคือ ส่วนใหญ่รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นคนในชุมชนนี้ รู้สึกภาคภูมิใจในอาชีพของตนเอง รู้สึกว่าตนเองเป็นคนมีคุณค่า และรู้สึกว่ามีความมั่นคงในอาชีพของตนเองคือร้อยละ 96.2, 83.0, 98.1 และ 54.7 ตามลำดับ และร้อยละ 79.2 รู้สึกรักและหวงแหนโรงงานที่ได้ทำงานอยู่และในกรณีที่มิจานบุญ หรืองานรื่นเริงต่างๆที่ทางชุมชนจัดขึ้นก็สามารถไปช่วยได้ง่าย

5.1.2 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของพนักงาน

1) ปัจจัยทางด้านประชากร ส่วนใหญ่พนักงานที่ทำงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผาบ้านชมพุนั้นเป็นเพศหญิง และจบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา มีสถานภาพสมรส คู่คือ ร้อยละ 39.6, 69.8 และ 60.4 ตามลำดับ และมีอายุระหว่าง 16 – 52 ปี อายุเฉลี่ยประมาณ 31 ปี ประสบการณ์ในการทำงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผาเฉลี่ยประมาณ 4 ปี ปกติทำงานประมาณ 8 ชั่วโมงต่อวัน มีบางส่วนที่ยังคงทำงานล่วงเวลาอยู่ และจะมีเวลาพักประมาณครึ่งชั่วโมงต่อวัน และไม่มีใครเคยมีประวัติการเจ็บป่วยมาก่อน การทำงานในแต่ละแผนกพบว่า คนหนึ่งทำหน้าที่อย่างน้อย 2 แผนกขึ้นไป โดยให้จัดอันดับแผนกที่ทำมากที่สุดไปน้อยที่สุดคือ แผนกตกแต่งผลิตภัณฑ์ แผนกปั้นรูปผลิตภัณฑ์หรือหล่อสินค้าดิน แผนกเคลือบ แผนกยกของ แผนกบรรจุหีบห่อ และแผนกเผาผลิตภัณฑ์ (ร้อยละ 39.6, 30.2, 11.3, 7.5, 5.7 และ 3.8 ตามลำดับ) และพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และมิติทางจิตวิญญาณ (ปัญญา) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ พนักงานส่วนใหญ่ได้ค่าแรงค่อนข้างต่ำ และไม่เหมาะสมกับลักษณะงานที่ทำ แต่ก็มีส่วนพบว่า รายได้เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ (ร้อยละ 52.8 และ 45.3 ตามลำดับ) ในส่วนที่พบปัญหาว่ารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย แก้ปัญหาโดยการกู้ยืมกองทุนพัฒนาหมู่บ้านหรือรับเหมาชิ้นงานทำเอง เช่น เหมवादหรือพ่นสีผลิตภัณฑ์ หรือเหมาตกแต่งผลิตภัณฑ์ ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า พนักงานมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม จากการทดสอบทางสถิติพบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของพนักงานทั้ง 4 มิติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ปัจจัยด้านสังคม พนักงานส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้เป็นคือ การป้องกันอันตรายจากการทำงาน ประโยชน์ของการออกกำลังกาย การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย การรักษาร่างกายและของใช้ให้สะอาด การป้องกันอุบัติเหตุด้วยการไม่ประมาท การตรวจสุขภาพประจำปี การงดสูบบุหรี่ สุรา ยาเสพติด การพนัน และการสำส่อนทางเพศ โทษของสารเสพติด ระยะเวลาการนอนหลับที่เพียงพอและดีต่อสุขภาพ การกินอาหารสุกสะอาดปราศจากสารอันตราย และการหลีกเลี่ยงอาหารสีฉูดฉาด และการล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารและหลังขับถ่ายได้รับร้อยละ 79.2, 75.5, 67.9, 83.0, 90.6, 52.8, 94.3, 94.3, 73.6, 84.9 และ 96.2 ตามลำดับโดยข้อมูลเรื่องดังกล่าวได้รับข้อมูลจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ด้านสัมพันธภาพระหว่างพนักงานพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นคนในหมู่บ้านชมพู รู้จักและคุ้นเคยกันมาก่อน บางคนก็เป็นญาติกัน มีการอยู่ด้วยกันแบบที่แบบนึ่ง ขณะทำงานพนักงานจะมีการพูดคุยกันได้ และช่วยเหลือกันทำงาน ลักษณะการทำงานจึงไม่ค่อยมีการแก่งแย่งหรือมีความขัดแย้งกัน ในกรณีที่พนักงานได้รับความเดือดร้อน ส่วนใหญ่ร้อยละ 73.6 มักจะได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน และไม่ได้มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อรองรับหรือช่วยเหลือกลุ่มของพนักงานที่มีปัญหา ร้อยละ 60.4 ไม่มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างพนักงาน จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าการได้รับข้อมูลข่าวสาร และสัมพันธภาพระหว่างพนักงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพทั้ง 4 มิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) ปัจจัยด้านบริการสุขภาพ พนักงานร้อยละ 41.5 แจ้งว่าโรงงานไม่มียาสามัญประจำบ้านบริการ สำหรับพนักงานในกรณีเจ็บป่วยเล็กน้อยหรือในกรณีฉุกเฉิน ซึ่งพนักงานจะแก้ปัญหาเอง โดยการซื้อยาจากร้านขายยาทั่วไปมารับประทาน พนักงานร้อยละ 75 จะไม่เคยมีการตรวจสุขภาพประจำปี แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 71.7 ก็มีบัตรประกันสังคม อัตราการใช้บริการการรักษาที่โรงพยาบาลหรือคลินิกที่เข้าร่วมกับ โครงการบัตรประกันสังคมนั้นมีจำนวนน้อยสำหรับคนที่ไม่ม่มีบัตรประกันสังคม และเกิดการเจ็บป่วยของร่างกายก็จะใช้สิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตร 30 บาทรักษาทุกโรค) จ่ายเงินในการรักษาเองทั้งหมด หรือรักษาด้วยยา

สมุนไพรร้อยละ 24.5, 1.9 และ 1.9 ตามลำดับ) และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า การได้รับบริการสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพทั้ง 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หมู่บ้านชมพูมีโรงงานเครื่องปั้นดินเผาอยู่ 2 โรง โดยตั้งอยู่กลางหมู่บ้านหรือตั้งอยู่กลางชุมชน ลักษณะโรงงานจะเป็นโรงงานขนาดเล็ก มีพนักงานประจำที่ทำงานประมาณ 10-15 คนต่อโรง ร้อยละ 56.6 พบว่า สภาพพื้นที่ในโรงงานนั้นค่อนข้างแคบ และในแต่ละจุดที่พนักงานทำงานในแต่ละแผนกนั้นจะอยู่ใกล้กัน ร้อยละ 34.0 พบว่าในโรงงานมีการวางของไม่เป็นระเบียบ และร้อยละ 64.2 พบว่า จะมีฝุ่นมาก ซึ่งที่สำคัญมากที่สุดคือเตาเผา นั้นจะอยู่ใกล้กับจุดพนักงานที่ทำงาน ส่วนห้องน้ำที่จัดสำหรับพนักงานและแสงสว่างนั้นก็จะมีเพียงพอ (ร้อยละ 98.1 และ 90.6 ตามลำดับ) แต่ร้อยละ 75.5 พบว่า บรรยากาศในการทำงานค่อนข้างร้อน อีกทั้งโรงงานใช้แก๊สเป็นเชื้อเพลิงในการเผาเครื่องปั้นดินเผา ถ้าแก๊สใกล้จะหมดจะมีการต้มถังแก๊ส เพื่อที่จะได้เพิ่มแรงดันแก๊สให้เหมาะสมในการเผา

การกำจัดของเสียของโรงงานนั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.0 จะทิ้งลงในท่อระบายน้ำในโรงงานให้ซึมลงไปใต้ดิน มีเพียงส่วนน้อยคือ ร้อยละ 5.7 ที่โรงงานจะมีระบบการบำบัดน้ำเสีย จากการทดสอบทางสถิติพบว่า สิ่งแวดล้อมในโรงงานไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพทั้ง 4 มิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6) ปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพ พนักงานส่วนใหญ่จะไม่ใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการทำงาน เช่น ถุงมือหรือผ้าปิดปากปิดจมูก (ร้อยละ 60.4 และ 58.5 ตามลำดับ) ร้อยละ 98.1 นั้นมีการรับประทานอาหารตรงเวลาทุกมื้อ และทุกคนจะมีการล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหารทุกครั้ง มีการพักผ่อนติดต่อกันอย่างน้อย 8 ชั่วโมงต่อวัน ในด้านชนิดของอาหารที่รับประทานเข้าไป ส่วนใหญ่จะรับประทานอาหารทั้งชนิดที่เป็นประโยชน์และโทษต่อร่างกาย ทุกคนนั้นจะไม่สูบบุหรี่ทั้งเพศชายและเพศหญิง แต่การดื่มสุราจะพบว่า เพศชายมีการดื่มบ้างนานๆ ครั้ง และร้อยละ 81.1 ไม่ได้ดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง บางส่วนร้อยละ 56.6 จะไม่รับประทานอาหารหรือขนมขณะทำงาน และจะมีบางส่วนที่จะออกกำลังกายช่วงเย็นของวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ขึ้นอยู่กับว่าจะสะดวกวันไหน จากการทดสอบทางสถิติพบว่า พฤติกรรมสุขภาพของพนักงานมีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพมิติทางกาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2 อภิปรายผล

1) ภาวะสุขภาพมิติทางกาย ผู้ที่ทำงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผา นั้นจะมีปัญหาด้านสุขภาพต่างๆแตกต่างไปคือ จะมีอาการของการเจ็บป่วยเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับสภาพร่างกายตอนก่อนมาทำงานในโรงงาน โดยเฉพาะอาการทางระบบทางเดินหายใจ เช่น มีอาการหวัดบ่อยครั้ง จะ

เป็นทุก 2-3 วัน ไอ จาม และรู้สึกคันในจมูก จากการสังเกตการทำงานจะพบว่า พนักงานส่วนใหญ่ไม่ได้ใส่ผ้าปิดปาก ปิดจมูก ประกอบกับสภาพแวดล้อมในโรงงานนั้นจะมีฝุ่นดินค่อนข้างมาก การจัดวางของในโรงงานค่อนข้างไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย การระบายอากาศไม่ค่อยสะดวกเท่าที่ควร ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พนักงานนั้นเกิดอาการทางระบบทางเดินหายใจอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้นยังพบว่า มีอาการปวดเมื่อยตามกล้ามเนื้อ ซึ่งมักจะเป็นบริเวณแขนมากที่สุด เนื่องจากลักษณะของการทำงานต้องใช้กล้ามเนื้อบริเวณแขนเป็นส่วนใหญ่ และพนักงานจะมีเวลาพักประมาณ ครึ่งชั่วโมงต่อวัน ซึ่งค่อนข้างน้อยเกินไป ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นพนักงานแผนกเคลือบผลิตภัณฑ์ มักจะมีผื่นคันตามมือและแขน บางคนรู้สึกว่เล็บมือหลุดสั้นลง เนื่องจากว่าพนักงานมักไม่ใส่ถุงมือขณะทำงาน สารเคมีที่ผสมในน้ำเคลือบสามารถละลายออกจากผิวเคลือบได้ขณะใช้งาน ทำให้เป็นอันตรายต่อผู้บริโภคได้ (ภาวิณี เลียงรี, 2546) เป็นสาเหตุที่ทำให้พนักงานได้สัมผัสกับสารเคมีที่ใช้ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาโดยตรง เมื่อสัมผัสทุกวัน โดยที่ไม่ได้ป้องกันก็ทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายได้ และอาการดังกล่าวนี้พบว่าจะเริ่มมีอาการประมาณ ปีที่ 2 ของการทำงานในโรงงาน ซึ่งผลการศึกษา ก็ได้สอดคล้องกับการศึกษาของวรนนท์ บุนนาค, บงกช หงษ์คำมี และเจตต์นภิศ รัชชกุล (2539, เรื่องเดิม) พบว่าทุกอาชีพมีความเสี่ยงทางสุขภาพมากน้อยบ้างแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะงานแต่ละอาชีพ ซึ่งก่อให้เกิดการเจ็บป่วยในทุกอาชีพ มีการระวังป้องกันสุขภาพตนเอง ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อและวิธีปฏิบัติที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน สัมพันธ์กับการศึกษาของธรา คำบัวศรี (2540, เรื่องเดิม) ที่พบว่าภาวะสุขภาพของคนงาน ร้อยละ 60 มีการเจ็บป่วย ในช่วง 1 ปี ปัญหาสุขภาพที่พบในการศึกษา มีอาการปวดศีรษะเรื้อรัง ชาตามแขนขา อ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย ปวดเมื่อย ภูมิแพ้ทางเดินหายใจ โรคกระเพาะอาหาร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่พนักงานนั้นทำงานในโรงงานก็จะมีโอกาสเกิดการเจ็บป่วยทางร่างกายได้ แต่ก็ต้องขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการทำงาน และลักษณะของงานที่ทำว่า ได้สัมผัสกับสารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพมากหรือไม่

จากสภาพอาการการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นดังกล่าว พนักงานก็มักจะมี การดูแลรักษาด้วยตนเอง โดยการซื้อยาจากร้านขายยามารับประทานเอง เช่น ยาแก้ปวดพาราเซตามอล มีส่วนน้อยที่จะไปพบแพทย์ ถึงแม้ส่วนใหญ่จะมีบัตรประกันสังคมก็ตาม เหตุผลเนื่องมาจากว่าถ้าไปพบแพทย์กลัวว่าจะเป็นโรคที่ร้ายแรง จึงซื้อยามารับประทานเองดีกว่า ถ้าหากว่าซื้อยามารับประทานแล้วอาการยังไม่ดีขึ้นจึงจะไปพบแพทย์ และนอกจากนั้นทางเจ้าของโรงงานไม่มีสวัสดิการทางด้านยาสามัญประจำบ้าน หรือจุดปฐมพยาบาลเบื้องต้นสำหรับพนักงานในกรณีที่เกิดการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจากการทำงานกะทันหัน ไม่มีสวัสดิการที่ทำให้พนักงานไปรับการตรวจสุขภาพประจำปี ซึ่งจากการที่พนักงานไม่เคยได้รับการตรวจสุขภาพเลย ก็มีผลทำให้พนักงานนั้นไม่ทราบภาวะ

สุขภาพของตนเอง มีการรักษาอาการตามความเข้าใจของตนเอง อาจจะมีผลเสียต่อภาวะสุขภาพของพนักงานในภายหลังได้ แสดงให้เห็นว่าลักษณะการจัดบริการทางด้านสุขภาพสำหรับพนักงานของโรงงานเครื่องปั้นดินเผาบ้านชมพู ปัจจุบันนั้นยังไม่ครบถ้วน จากผลการศึกษาดังกล่าวก็ได้ชี้ชัดแย้งกับการศึกษาของ กาญจนานาถะพินธุ (2542, เรื่องเดิม) ที่พบว่า การจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยสำหรับคนงานในโรงงานตามที่กฎหมายกำหนดนั้น โรงงานร้อยละ 40 มีการจัดปัจจัยในการปฐมพยาบาลครบ 23 รายการโดยส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดใหญ่ สำหรับการจัดห้องพยาบาลเพียง เวชภัณฑ์ บุคลากรทางการแพทย์นั้น โรงงานที่มีคนงาน 1,000 คนขึ้นไปมีการจัดไว้ค่อนข้างดีและครบถ้วน โรงงานส่วนใหญ่ทำบัตรประกันสังคมให้กับคนงาน และมีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานประจำโรงงาน ร้อยละ 15 จัดให้มีการตรวจร่างกายประจำปี ร้อยละ 85 มีการจัดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลให้คนงานใช้เป็นประจำ และมีความเห็นว่า การจัดให้มีบริการรักษาพยาบาลในโรงงานเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนต้องเสี่ยงต่อภัยคุกคามอย่างไม่ทราบอนาคต

การที่โรงงานไม่มีสวัสดิการบริการสุขภาพให้พนักงานได้ครบถ้วน ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พนักงานนั้นต้องทำการดูแลรักษาสุขภาพด้วยตัวเองในกรณีที่เกิดการเจ็บป่วยขึ้นมา เช่น การไปซื้อยามารับประทานเอง สัมพันธ์กับการศึกษาของกาญจนานาถะพินธุและคณะ (2542, เรื่องเดิม) ที่พบว่า สภาพของปัญหาสภาพแวดล้อมในการทำงานคือ ระดับความเข้มของแสงสว่างที่ใช้ในการทำงาน และปัญหาทางด้านกายศาสตร์เกิดจากกล้ามเนื้อเมื่อยล้า เนื่องจากความซ้ำซากของงานที่ทำ ปวดเมื่อยล้าจากการใช้สายคา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัญหาการดูแลสุขภาพอันเนื่องมาจากการทำงาน อันดับแรกที่ปฏิบัติเมื่อมีการเจ็บป่วยคือ การดูแลสุขภาพด้วยตนเอง

จากข้อมูลพื้นฐานที่พบว่า พนักงานส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ตาราง 4.6) และการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายก็มักจะได้รับจากสื่อโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังเข้ามามีส่วนในดูแลสุขภาพพนักงานค่อนข้างน้อย (ตารางที่ 4.7) นอกจากนั้นพบว่า พนักงานนั้นมีความตระหนักในการป้องกันอันตรายจากการทำงานค่อนข้างน้อย เพราะคิดว่าการทำงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผานั้นคงจะไม่มีผลต่อสุขภาพซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของขวัญอำนาจ กระจ่างทอง (2542, เรื่องเดิม) ที่พบว่า ผู้ปฏิบัติงานในโรงงานนั้นมีความตระหนักในการป้องกันมลพิษที่อาจเกิดจากโรงงานในระดับดีมาก

สภาพอาการทางกายที่พบดังกล่าวทั้งหมดนั้นแสดงให้เห็นว่า ปัญหาสุขภาพกายเหล่านี้ อาจจะมีสาเหตุมาจากการทำงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผาได้ ซึ่งอาจจะเป็นผลที่เกิดจากการทำงานในโรงงานทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่อย่างไรก็ตามก็สัมพันธ์กับระยะเวลาของการทำงานคือ ต้องทำงานมาได้ระยะเวลาหนึ่งถึงจะเริ่มมีอาการ พนักงานบางคนก็ไม่เคยมีอาการดังกล่าวเลย

อาจเนื่องมาจากภูมิด้านทานของร่างกายยังแข็งแรงคืออยู่ แต่ก็เป็นที่ทุกคนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องพึงระวัง ประกอบกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายขณะทำงานของพนักงานมีน้อย อาจเนื่องมาจาก ปัญหาภาวะสุขภาพทางกายที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นทันทีอย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งแท้ที่จริงแล้วร่างกายอาจจะสะสมสารเคมีเข้าไปในร่างกาย และเกิดปัญหาทางกายที่รุนแรงตามมาภายหลังได้ สอดคล้องกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพของพนักงานมีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพมิติทางกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งถ้าพนักงานนั้นมีการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง โดยเฉพาะพฤติกรรมการป้องกันตนเองขณะทำงาน ก็อาจมีผลทำให้การเกิดอาการทางกายน้อยลงตามได้ สอดคล้องกับปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคมืดนี้คือ จะมีปัจจัยอื่นๆที่อาจจะมีผลต่อสุขภาพของพนักงานได้เช่นกัน เช่น ตัวของผู้ประกอบอาชีพ อายุ เพศ พันธุกรรม และ พฤติกรรมสุขภาพ (วิลาวัณย์ จึงประเสริฐ และสุจริต สุนทรธรรม, 2542) สนับสนุนการศึกษาของ ธวัช ปทุมพงษ์ (2542, เรื่องเดิม) พบว่า ร้อยละ 91.2 เป็นเพศหญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี การเปรียบเทียบระดับตะกั่วในเลือด กลุ่มที่ประกอบอาชีพกับกลุ่มที่ไม่ประกอบอาชีพนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายคือ การติดตะกั่วโดยใช้ปากขบกับแผ่นตะกั่วให้แน่น การไม่สวมถุงมือเวลาจับแผ่นตะกั่ว พฤติกรรมเสี่ยงคือ การรับประทานอาหารขณะทำงาน การละเลยการล้างมือหลังเลิกงาน

2) ภาวะสุขภาพมิติทางจิตใจ พนักงานส่วนใหญ่จะมีภาวะเครียดเกี่ยวกับรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย (ตารางที่ 4.2) จากการสัมภาษณ์จะพบว่า พนักงานนั้นจะได้รับค่าแรงคนละประมาณวันละ 80 -130 บาทต่อวัน ซึ่งต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมคือ ให้กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเป็นเงินวันละ 133 บาท (หนึ่งร้อยสามสิบสามบาท) ในท้องที่จังหวัดลำปาง (พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541, 2545) เนื่องจากว่า สภาพชุมชนบ้านชมพูเป็นชุมชนที่ใกล้เมือง มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมน้อยลง เนื่องจากว่าประชาชนไปประกอบอาชีพรับจ้างมากขึ้น ดังนั้นผักหรืออาหารจะต้องมีการซื้อทุกอย่าง อีกทั้งพนักงานส่วนใหญ่จะมีสถานภาพสมรสคู่ ต้องมีภาระในการส่งลูกเรียนหนังสือร่วมด้วยจึงอาจทำให้บางคนนั้นมีภาวะเครียด เนื่องจากค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอได้ ถึงแม้จะขัดแย้งกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจนั้นพบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพทั้ง 4 มิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากว่า ในชุมชนเองก็มีสวัสดิการเงินกู้ 1 ล้านบาท หรือมีกองทุนพัฒนาหมู่บ้านไว้สำหรับให้ประชาชนกู้ยืมได้ครั้งละ 3,000 บาท ผ่อนชำระได้ 5 งวด และเรื่องการศึกษาของบุตร รัฐบาลก็มีกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจในครอบครัวได้ นอกจากนั้นบางส่วนก็จะมีความกังวลกลัวแก่สระเบิด เนื่องจากว่าในกระบวนการเผาเครื่องปั้นดินเผา โรงงานจะใช้แก๊สเป็นเชื้อเพลิง ซึ่งแก๊สที่ใช้นั้นพนักงานไม่แน่ใจว่าได้มีการ

ตรวจสอบว่าได้มาตรฐานเพียงใด เพียงแต่ที่ผ่านมานั้นยังไม่เคยมีการระเบิดของแก๊ส จึงช่วยให้คลายความกังวลลงได้ และจากการสังเกตจะพบว่า จุดวางถังแก๊สนั้นอยู่ใกล้กับจุดที่พนักงานนั่งทำงานอยู่ และมีการวางถังแก๊สอยู่บนน้ำที่เอาไว้สำหรับการต้มแก๊ส เพื่อไล่แรงดันของแก๊สกรณีที่แก๊สใกล้หมด อีกทั้งในโรงงานก็มีการจัดวางของไม่เป็นระเบียบ ในขณะที่เดียวกันก็พบว่าส่วนใหญ่ก็รู้สึกดีใจที่ได้มีงานทำ ถึงแม้จะได้ค่าแรงต่ำเพราะอย่างน้อยก็ยังมีรายได้ช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัว และช่วยให้ชีวิตครอบครัวนั้นมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สัมพันธ์กับการศึกษาของวิยุทธิ์ จักรพันธ์ (2540, เรื่องเคม) ที่พบว่า ผลกระทบเชิงบวกจากการจ้างแรงงานเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น มีผลต่อครอบครัวคือ ทำให้ครอบครัวมีรายได้มากขึ้น รายได้ของเด็กช่วยลดภาระหนี้สินให้พ่อแม่มากขึ้น และยังทำให้น้องๆ ได้มีโอกาสได้เรียนหนังสือ

3) ภาวะสุขภาพจิตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างตามโรงงานต่างๆ มากขึ้น และสัมพันธภาพระหว่างพนักงานด้วยกันนั้นอยู่ในระดับดี เนื่องจากว่า ส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่บ้านชมพู ซึ่งรู้จักกันมาก่อน จึงไม่ค่อยมีปัญหาความขัดแย้งกัน จากการที่พนักงานได้มาทำงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผาแล้วนั้นพบว่า ยังคงมีการให้ความร่วมมือกับกิจกรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้นเหมือนเดิม แต่น้อยลงเนื่องจากการทำงาน ถ้าหากกิจกรรมนั้นๆ มีตรงกับวันทำงานก็จะพิจารณาถึงความสำคัญก่อน ถ้าพิจารณาแล้วว่าสำคัญก็จะลาพัก ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากนายจ้างเป็นอย่างดีในการขอลาพักในกรณีที่จำเป็น แต่บางคนก็จะปรับโดยการไปช่วยงานตอนเช้าก่อนมาทำงานหรือตอนเย็นหลังเลิกงานแทน ทางด้านผู้นำชุมชนก็ปรับตัวให้เข้ากับสภาพของชุมชนคือ จะพยายามนัดประชุมช่วงวันหยุด โดยเฉพาะวันอาทิตย์ เนื่องจากทุกคนจะหยุดตรงกันมากที่สุด และจากการที่พนักงานนั้นทำงานใกล้บ้านจึงไม่ทำให้เกิดปัญหาในครอบครัว ส่วนใหญ่ยังคงมีการรับประทานอาหารร่วมกับครอบครัวทุกวัน นอกจากนี้จะมีพนักงานบางคน โดยเฉพาะเพศชายที่จะดื่มสุรา โดยเฉพาะหลังเลิกงาน จะดื่มมากจนทำให้เกิดปัญหาทางการเงิน ซึ่งก็ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกับคนในครอบครัวตามมาได้ ผลต่อนายจ้างก็คือ ทำให้ขาดแรงงานในวันดังกล่าว สอดคล้องกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยด้านเพศ มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตทางสังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) ภาวะสุขภาพจิตทางจิตวิญญาณ (ปัญญา) แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า จากการทำงานในโรงงาน มีส่วนทำให้พนักงานมีเวลาไปทำบุญที่วัดน้อยลง เนื่องจากต้องมาทำงานทุกวัน แต่ก็พบว่า พนักงานส่วนใหญ่ยังได้รับค่าแรงขั้นต่ำไม่เหมาะสมหรือได้น้อยกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ทางกระทรวงแรงงานกำหนด และรู้สึกว่าถูกเอาเปรียบด้านแรงงานจากนายจ้าง อีกทั้งเวลาพักกระหว่างการทำงานปกติ นั้น พนักงานได้พักประมาณวันละครึ่งชั่วโมง ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ว่าควรไม่น้อย

กว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน (พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541,2545) แสดงให้เห็นว่า พนักงานยังถูกเอาเปรียบด้านจกนายจ้างอย่างชัดเจน อีกทั้งลักษณะของโรงงานที่ตั้งในชุมชนนั้นเป็นลักษณะโรงงานขนาดเล็ก เจ้าหน้าที่ของรัฐก็เข้าดูแลไม่ทั่วถึง และทางด้านพนักงานเองส่วนใหญ่จบระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ซึ่งตามตลาดแรงงานที่สามารถรับเข้าทำงานนั้นมีค่อนข้างจำกัด ถ้าหากเรียกร้องเรื่องสวัสดิการที่ได้รับจากนายจ้างเพิ่มเติมก็เกรงว่าจะตกงาน ก็มีผลทำให้นายจ้างสามารถที่จะเอาเปรียบพนักงานได้อยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้นจากการที่พนักงานมาประกอบอาชีพรับจ้างได้ค่าแรงเป็นรายวันจะพบว่า พนักงานบางคน โดยเฉพาะเพศชายนั้นหลังจากที่ทำงานเสร็จได้รับเงินจากนายจ้าง ก็จะนำเงินที่ได้ไปซื้อเหล้ามาดื่มจนเมาไม่สามารถที่จะไปทำงานได้ในวันต่อไปได้ สะท้อนให้เห็นอีกมุมมองหนึ่งที่ว่า การที่มารับจ้างในโรงงานก็ทำให้มีพนักงานบางคนนั้นมีจิตใจเสื่อมถอยลง จนนำไปสู่ความขัดแย้งในครอบครัวตามมา สัมพันธ์กับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยด้านเพศนั้นมีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตทางปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่เดียวกันยังพบว่า บางคนก็รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นคนในชุมชนบ้านชมพู และรู้สึกภาคภูมิใจในอาชีพรับจ้างในโรงงานเครื่องปั้นดินเผา เนื่องจากเป็นงานที่ทำให้พนักงานมีรายได้อย่างต่อเนื่อง และช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวดีขึ้นกว่าเดิมมาก

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับผลการศึกษาที่ได้ครั้งนี้ บ่งบอกให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า การประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาในจังหวัดลำปางที่ผ่านมา นั้นยังขาดการควบคุมดูแลจากหน่วยงานของภาครัฐอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมในเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมในโรงงานที่ถูกต้องและเหมาะสม การจัดการเรื่องสิทธิหน้าที่นายจ้าง ลูกจ้าง หรือการติดตามดูแลสุขภาพของพนักงาน ส่วนใหญ่พนักงานที่ทำงานในโรงงานมักจะมีส่วนแสดงความคิดเห็น หรือเรียกร้องสิทธิที่ควรได้รับจากนายจ้างค่อนข้างน้อย ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากงานที่สามารถรองรับประชาชนเข้าทำงานนั้นมีค่อนข้างจำกัด เนื่องจากส่วนใหญ่เน้นจบการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา บางคนก็ไม่ได้เรียนหนังสือ ดังนั้นงานที่กลุ่มคนดังกล่าวสามารถจะประกอบอาชีพได้ ก็จะมีเพียงอาชีพรับจ้างทั่วไป หรือเป็นพนักงานรับจ้างรายวันในโรงงานต่างๆ เท่านั้น

จึงถือว่า เป็นนิมิตหมายที่ดีที่ได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ขึ้นมา เพื่อให้ให้นายจ้าง ลูกจ้าง เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านแรงงาน ตลอดจนประชาชนทั่วไปได้นำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง และจะได้ช่วยลดความขัดแย้งระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายลงอีกด้วย นอกจากนั้นประโยชน์สูงสุดที่เป็นเป้าหมายสำคัญอีกประการคือ การที่พนักงานมีภาวะ สุขภาพที่ดีทั้งทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ (ปัญญา) ซึ่งจะได้สอดคล้องกับนิยามของคำว่า สุขภาพ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งองค์การอนามัยโลก ปี 2491 ที่ว่า สุขภาพคือ สุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม

และ จิตวิญญาณ ไม่เฉพาะแต่เพียงการปราศจากโรคภัยไข้เจ็บหรือความพิการเท่านั้น (หทัยจิตานนท์, 2540)

5) จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า มีข้อจำกัดในการศึกษาดังนี้

5.1) การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาภาวะสุขภาพของพนักงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผา บ้านชมพู ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปางเท่านั้น ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไม่สามารถนำไปอ้างอิง ถึงพนักงานที่ทำงานใน โรงงานเครื่องปั้นดินเผาในพื้นที่อื่นที่มีลักษณะภูมิศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้

5.2) เนื่องจากพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีเพียง โรงงานเครื่องปั้นดินเผาขนาดเล็กจึงทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค่อนข้างน้อย

5.3) กระบวนการของการศึกษาครั้งนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชนและมี ส่วนได้เสียกับ โรงงานเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งจะต้องอาศัยเวลาในการดำเนินการ แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านเวลาในการศึกษา จึงอาจมีผลทำให้ได้ข้อมูลไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นอย่างลึกซึ้ง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า พนักงานที่ทำงานใน โรงงานเครื่องปั้นดินเผา บ้านชมพู ได้รับผลกระทบทางด้านสุขภาพทั้ง 4 มิติ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำหรับการดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุขภาพของพนักงานที่ทำงานใน โรงงานเครื่องปั้นดินเผา ดังนี้

1) จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยด้านเพศ มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพมิติทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และมิติทางจิตวิญญาณ (ปัญญา) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า เพศชายบางคนดื่มเหล้ามากจนทำให้มีปัญหาทางการเงินไม่สามารถไปทำงานได้ในวันถัดไป เกิดความขัดแย้งในครอบครัวตามมา ดังนั้นเจ้าของโรงงาน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขในชุมชน ควรจัดโปรแกรมการทำกิจกรรมสัมพันธ์ในกลุ่มครอบครัวพนักงาน และเจ้าของ โรงงาน เพื่อส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว ชุมชน และสัมพันธ์ภาพที่ดีในการทำงานได้

2) จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า พฤติกรรมสุขภาพของพนักงานมีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพทางกาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการสังเกตการทำงานของพนักงานพบว่า ส่วนใหญ่พนักงานมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะการปฏิบัติตัวขณะ

ทำงาน ดังนั้นเจ้าหน้าที่ทางด้านสาธารณสุขควรจัดโปรแกรมการให้ศึกษา หรือมีการจัดให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่พนักงาน (health education) ในเรื่องการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องขณะทำงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผา รวมถึงพิษภัยจากสารเคมีที่ใช้ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาในสถานประกอบการนั้นๆ และวิธีการให้การดูแลเบื้องต้น เพื่อให้พนักงานตระหนักถึงปัญหา และความร่วมมือในการใช้เครื่องป้องกันอันตรายจากการทำงาน เพื่อนำไปสู่สภาวะที่ดี และควรมีการติดตามภาวะสุขภาพของพนักงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผาอย่างต่อเนื่อง

3) จากการสังเกตสภาพแวดล้อมในโรงงานพบว่า มีฝุ่นในโรงงานค่อนข้างมาก โรงงานมีการกำจัดของเสียออกจากโรงงานไม่ถูกวิธี และใช้แก๊สซึ่งเป็นวัตถุอันตรายเป็นเชื้อเพลิงในการเผาผลิตภัณฑ์ ถ้าหากมีการควบคุมดูแลที่ไม่ถูกต้องอาจจะเกิดความเสียหายต่อพนักงานและชุมชนโดยรอบได้ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการกำหนดขอบเขตของการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา (Zoning Area) ในชุมชน รวมทั้งเพิ่มมาตรการการควบคุมอย่างเคร่งครัดในประเด็นต่างๆ เช่น ระบบความปลอดภัยในโรงงาน และการกำจัดของเสียออกจากโรงงาน เพื่อที่จะได้ช่วยต่อการควบคุมสภาพแวดล้อมในโรงงาน และป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ต่อสุขภาพของพนักงาน และประชาชนรอบๆ โรงงาน

4) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า หน่วยงานทางด้านสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ยังมีการติดตามสิทธิที่ควรได้รับของพนักงานยังไม่ทั่วถึง พนักงานมีโอกาสค่อนข้างน้อยในการเรียกร้องสิทธิที่ควรได้รับอย่างเหมาะสมจากการทำงานทั้งด้านค่าแรงที่ได้รับ และสวัสดิการด้านบริการสุขภาพ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ทางด้านสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะติดตาม และเพิ่มมาตรการควบคุมอย่างเคร่งครัดในด้านสิทธิหน้าที่ นายจ้างลูกจ้าง และความปลอดภัยของพนักงานจากการทำงาน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) เนื่องจากผลการประเมินภาวะสุขภาพมิติต่างกายยังไม่ชัดเจน จึงควรมีการประเมินภาวะสุขภาพ ของพนักงาน โดยมีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่พิสูจน์ความเจ็บป่วยของพนักงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผา รวมทั้งควรใช้รูปแบบการศึกษาทางวิทยาการทางระบาด เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานในโรงงานกับภาวะสุขภาพมิติต่างกาย ถ้าเป็นไปได้ควรมีการศึกษาผลกระทบทางด้านสุขภาพกายโดยเฉพาะ

2) ควรได้มีการศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโรงงานที่ไม่ได้มาตรฐานในจังหวัดลำปาง รวมทั้งแนวทางในการป้องกันในเชิงนโยบาย กฎหมาย และการกำหนดแผนแม่บท โดยระดมความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

3) ควรมีการศึกษาคุณภาพชีวิตของพนักงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผา เพื่อจะได้นำไปสู่การวางแผน ป้องกันและแก้ไขสภาพปัญหาที่พบของพนักงานต่อไปได้

4) ควรนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ไปกำหนดขอบเขต และแนวทางในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพของพนักงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผาให้ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ และไปประเมินผลกระทบทางสุขภาพของพนักงานให้ครบทุกชั้นตอนต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved